

De Berkel

Wat hebben het Duitse Billerbeck en Zutphen gemeen? Zij mogen zich, evenals acht tussenliggende plaatsen, al eeuwen 'buren' noemen van het 110 kilometer lange riviertje de Berkel. De Berkelburen zijn voor hun boterham allang niet meer afhankelijk van de rivier, hooguit pikken ze wat toeristische graantjes mee. Maar, in vervlogen tijden dreef de Berkel nog de watermolens aan en werd het kleislib dankbaar als 'mest' voor de dorre zandgronden gebruikt. En wat te denken van de Berkelschippers, die tot het begin van de vorige eeuw goederen als zilverzand, jenever en dakpannen in hun zompen vervoerden. 'De Jappe', een replica van de Berkelzomp, vervoert tegenwoordig alleen toeristen. Dat langs de Berkel veel te zien is, dringt steeds meer tot de regionale VVV'ers door. Zo kwam vorig jaar de Derde Berkelcompagnie tot stand, die het ambitieuze plan heeft de hele Berkel weer bevaarbaar te maken. Verwordt de rivier dan toch weer tot de levensader van weleer? Of het zover komt, is koffiedik kijken. Wij nemen u in elk geval alvast stroomafwaarts mee, voor een kennismaking met de Berkelburen. Vandaag aflevering 4: Vredem.

Kanovaren

Sportievelingen kunnen de Berkel in Vredem uitstekend gebruiken om te kanoën. Van april tot oktober worden hier tochten gehouden, die vertrekken vanaf Vredem/Oldenkott. De route voert over de grens naar Rekken, via Eibergen tot aan Haarlo. Let op: deze kano-tocht betekent zo'n vijf uur varen!

Tubantia
7-8-102

Vredem; trekpleister net over de grens

Fréthenna, Vrethen, Frehde of Vredena. Het stadje Vredem, net over de grens, heeft in de loop der eeuwen al heel wat namen gehad. Je zou het misschien niet denken, maar deze Duitse plaats heeft heel wat te bieden. Musea, natuurschoon, kerken, allerlei historische overblijfselen en natuurlijk de Berkel.

Door Yildiz Huinink

VREDEN - Een historisch stadje van zo'n 20.000 inwoners dat een poort naar Nederland vormt. Waar van alles wordt georganiseerd op cultureel gebied. Dat met gebieden als het Zwilbrocker veen een prachtige omgeving heeft. Een plaats waar veel Achterhoekers komen voor de 'schmuckindustrie', de sieraden dus. Dat is Vredem in de eenentwintigste eeuw. Maar ooit was Vredem nog veel meer dan dat. Vredem was belangrijk. In 839 wordt de naam voor het eerst schriftelijk vermeld, waarschijnlijk vanwege een hoogadelijk damesklooster, dat er werd gesticht. Het gehucht verandert in een voornaam centrum van het westelijke Münsterland, koning Konrad II komt in 1024 zelfs naar het 'beroemde Vredem'. Er volgen roerige tijden. In de Middeleeuwen is Vredem meerdere malen verwoest en bezet. Door Fransen, Spanjaarden en de Hessen. Maar altijd is de stad weer opgebouwd.

Ader

Aan die belangrijke positie heeft zeker ook de Berkel bijgedragen. Daar weet Hermann Meyer van de plaatselijke VVV alles van. In het karakteristieke pand aan de Markt waar de VVV huist, vertelt de coördina-

Berkelburen

Een zwerftocht van bron tot monding

tor honderduit. 'Naast dat de rivier bescherming bood, is de Berkel een belangrijke ader geweest voor Vredem', weet hij. 'Er werd enorm veel over getransporteerd, heen en weer richting Zutphen. Er zijn tijden geweest dat er wel achthonderd schepen per dag over voeren.' Het was voornamelijk katoen, dat werd vervoerd, weet Meyer. Inderdaad, de Berkel is niet overal even breed, knikt hij. 'Maar de rivier werd goed onderhouden en delen werden uitgediept met hulp van paard en wagen, als dat nodig was.'

Rond 1900 kwam er een einde aan de scheepvaart over de Berkel, schat Herr Koördinator. Een medewerkster schiet hem te hulp en bevestigt zijn woorden. 'Eind negentiende eeuw gingen er nog zestig schepen over de Berkel', leest ze voor uit een geschiedenisboekje. 'Het werd snel minder.' Meyer: 'Dat kwam door de Eisenbahn, hè. Toen het spoor en de wegenbouw kwam, was het snel afgelopen.'

Voor alle feiten over de Berkelvaart verwijst hij naar de annalen van het Hamelndmuseum.

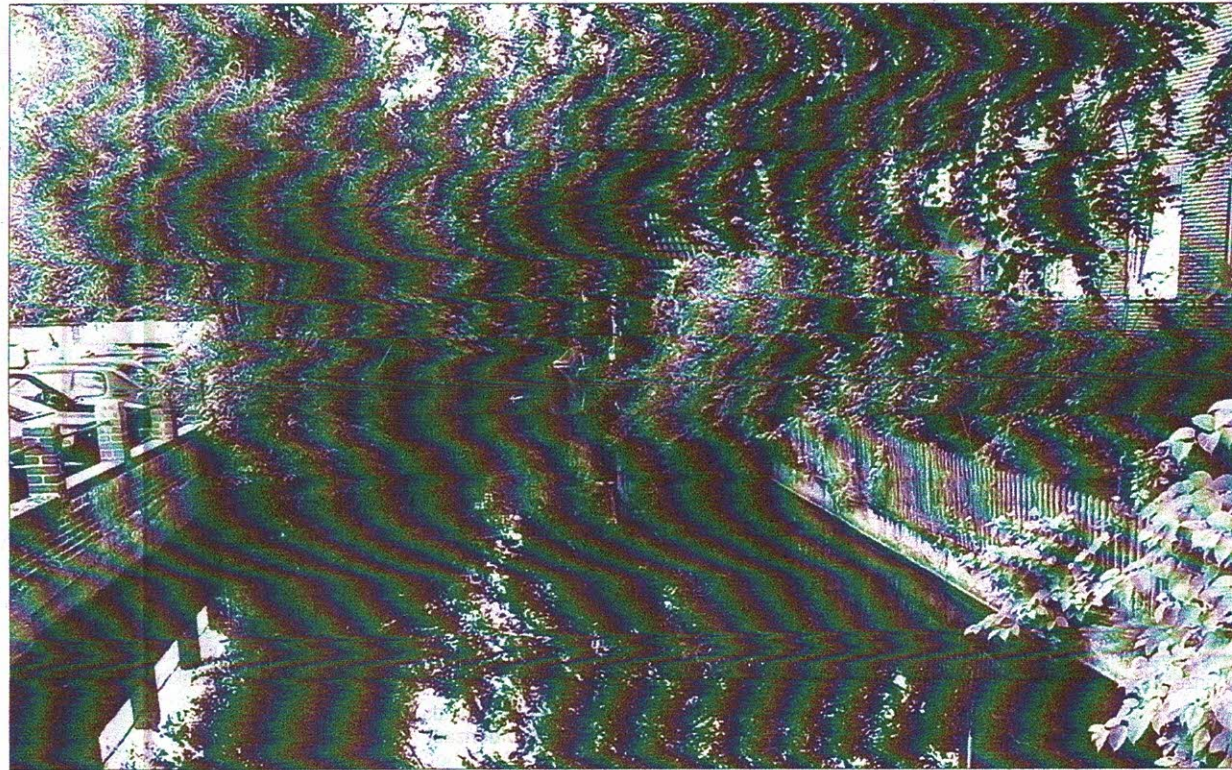

FOTO JAN VENEMA

De Berkel in Vredem; ooit een belangrijke transportader die de stad beschermde tegen aanvallen. Nu vooral populair als plek om te kanoën.

'Daar ligt alles in zulke dikke boeken vastgelegd', gebaart hij met zijn armen een halve meter uit elkaar.

Barok

Net als in plaatsen als Coesfeld en Gescher, blijkt ook in Vredem de Berkel niet bepaald een toeristische trekpleister te zijn. Maar wat wil je ook met een Romaanse kerk uit de elfde eeuw (de Stiftskirche), een barok he-

renhuis met de ruïnes van een burcht eronder en een park met authentieke boerderijen midden in de stad? Dan hoeft je niet ook nog eens een rivier te promoten. Tuurlijk de Berkel is ook leuk, maar er is meer dan genoeg moois te zien in Vredem. Toch zijn er wel degelijk bewijzen van de eeuwenlange scheepvaart bij Vredem, die de moeite van het bekijken waard zijn. Zo is er de watermolen die ook in

het, overigens prachtige, stadspark staat. Door de rust in het groen, zou je helemaal vergeten dat je op steenworp afstand van de Markt bent. De watermolen met het houten rad draait nog elk weekeinde. Verder is er een Wasserkraftwerk. Tot 1796 was de Berkel slechts bevaarbaar tot aan Vredem, vermeldt het informatiebord bij dit gebouw. Onder bewind van ene Christoph Ber-

hard van Galen kwam daar verandering in. Vanaf dat jaar konden de schippers afdalen tot aan Billerbeck. Wie actief wil zijn, kan kanoën in Vredem. Een populair tijdverdrijf, zo blijkt. 'Vooral de Holländer doen het', zo vertelt een medewerker. 'Na Vredem is de grond rond de rivier beschermd natuurgebied en is kanoën verboden. Dus ze varen dan van hier weer richting Nederland.'